

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 18/2020-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. januára 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti HANT BA, a. s., Hliny 1412, Považská Bystrica, IČO 36 328 375, zastúpenej advokátom JUDr. Tiborom Sanákom, Námestie SNP 2, Trnava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 142/2009 a jeho rozsudkom č. k. 7 C 142/2009-282 z 26. novembra 2015, postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Co 77/2016 a jeho rozsudkom č. k. 12 Co 77/2016-318 z 28. septembra 2017 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 72/2018 a jeho uznesením sp. zn. 3 Cdo 72/2018 zo 17. júla 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti HANT BA, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. septembra 2019 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti HANT BA, a. s., Hliny 1412, Považská Bystrica, IČO 36 328 375 (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 142/2009 a jeho rozsudkom č. k. 7 C 142/2009-282 z 26. novembra 2015, postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Co 77/2016 a jeho rozsudkom č. k. 12 Co 77/2016-318 z 28. septembra 2017 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 72/2018 a jeho uznesením sp. zn. 3 Cdo 72/2018 zo 17. júla 2019.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že v konaní začatom na základe žaloby obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“ alebo „právna predchodkyňa sťažovateľky“), ktorou sa proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“) domáhala zaplataenia úrokov z omeškania, ktoré mali vzniknúť v súvislosti s omeškaním žalovanej so zaplatením istiny – náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) – priznanej žalobkyňi rozsudkom okresného súdu č. k. 8 C 103/2005-292 z 20. februára 2007 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 Co 332/2012 z 13. decembra 2012 a s rozsudkom okresného súdu č. k. 8 C 103/2005-292 z 20. februára 2007 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 Co 179/2015 z 3. septembra 2015, okresný súd na základe žalovanou vznesenej námietky premlčania rozsudkom č. k.

7 C 142/2009-282 z 26. novembra 2015 rozhodol tak, že žalobu zamietol. V odôvodnení uvedeného rozsudku okresný súd vysvetlil právnu povahu úrokov z omeškania, ako aj účel inštitútu premlčania, pričom dospel k záveru, že *„žalovaný sa dostal do omeškania ako dlžník zo zodpovednostného vzťahu najneskôr odo dňa nasledujúceho po uplynutí šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovanie nároku žalobcu, s poukazom na § 10 zákona č. 58/69 Zb., v dôsledku čoho mu týmto dňom vzniká povinnosť platiť aj úroky z omeškania. Žiadosť o predbežné prerokovanie nároku bola prijatá dňa 04. 10. 2003 a uplynutím šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovanie nároku sa dostal žalovaný do omeškania, t. j. dňom 04. 04. 2004, vtedy si žalobca mohol prvýkrát uplatniť svoj nárok na náhradu škody aj s príslušenstvom a od tejto doby plynula trojročná premlčacia lehota pre priznanie úrokov z omeškania. Žalobca podal žalobu 20. 08. 2009, uplatnil si pôvodne návrhom nárok 83 399,72 Eur, ktorý predstavoval úroky z omeškania za obdobie od 20. 08. 2006 do 20. 08. 2009, avšak právo na zaplatenie úrokov z omeškania sa žalobcovi premlčalo dňa 04. 04. 2006. Z uvedeného vyplýva, že nárok žalobcu je v celom rozsahu premlčaný, a teda nie je ho možné priznať. Pokiaľ došlo k rozširovaniu žaloby (návrhu) zo strany žalobcu, nebol nárok taktiež uplatnený v zákonnej trojročnej premlčacej lehote, keďže už v čase podania pôvodnej žaloby (návrhu) bez pripustenia zmeny bol nárok premlčaný.“*. Okresný súd osobitne reagoval aj na argument žalobkyne, že na námietku premlčania vznesenú žalovanou treba aplikovať § 3 Občianskeho zákonníka, pretože konanie žalovanej, ktorá napriek výslovnej dikcii zákona č. 58/1969 Zb. dobrovoľne neplnila náhradu škody, je v rozpore s dobrými mravmi, pričom konštatoval, že *„vznesená námietka premlčania nebola uplatnená v rozpore s dobrými mravmi vzhľadom na skutočnosť, na ktoré poukazoval žalobca. Nebol preukázaný úmysel poškodiť druhého účastníka, keďže na uvedený úmysel nie je možné uvažovať z okolností a dôvodov, z ktorých sa vznik nároku vyvodzuje, ale len z okolností, za ktorých bola námietka uplatnená a žalovaný tým, že vzniesol námietku premlčania si len uplatnil zákonom priznané právo, čo nemôže byť v rozpore s dobrými mravmi. Žalobcovi nič nebránilo, aby si zákonný úrok z omeškania uplatnil včas spolu s návrhom na náhradu škody.“*

3. Na základe odvolania žalobkyne krajský súd rozsudkom č. k. 12 Co 77/2016-318 z 28. septembra 2017 rozsudok okresného súdu ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj

„CSP“) potvrdil a na zdôraznenie jeho správnosti konštatoval, že „v rozpore s dobrými mravmi a najmä v rozpore so zásadou právnej istoty by bolo, ak by za situácie, keď žalobca mal v celom procese uplatňovania náhrady škody kvalifikované právne zastúpenie a dostatočný čas na uplatnenie predmetného nároku, súd neprihliadal na žalovaným vznesenú námietku premlčania“.

4. Proti rozsudku krajského súdu podala žalobkyňa dovolanie podľa § 421 písm. a) a c) CSP, v ktorom s poukazom na rozsudok najvyššieho súdu vydaný vo veci vedenej pod sp. zn. 2 Obdo 36/2010 namietla nesprávne právne posúdenie veci tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, „akým spôsobom dochádza k premlčaniu úroku z omeškania“, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp. ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Žalobkyňa zároveň bližšie neoznačenému súdu 8. novembra 2017 doručila návrh na zmenu účastníka súdneho konania, ktorý odôvodnila tým, že 19. júla 2017 uzavrela so sťažovateľkou zmluvu o postúpení pohľadávky, ktorá tvorí predmet tohto súdneho konania, a sťažovateľka so vstupom do tohto súdneho konania na strane žalobkyne súhlasila.

5. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Cdo 72/2018 zo 17. júla 2019 pripustil, aby do konania na miesto žalobkyne vstúpila sťažovateľka, a dovolanie sčasti podľa § 447 písm. c) CSP a sčasti podľa § 447 písm. f) CSP odmietol. V odôvodnení uvedeného uznesenia najvyšší súd vysvetlil predpoklady prípustnosti dovolania podľa § 421 písm. a) aj c) CSP, pričom vo vzťahu k § 421 písm. a) CSP, ktoré žalobkyňa odôvodňovala s poukazom na rozsudok najvyššieho súdu vydaný vo veci vedenej pod sp. zn. 2 Obdo 36/2010, konštatoval, že predmetom tohto konania bol záväzkový vzťah medzi stranami sporu posudzovaný podľa Obchodného zákonníka, no keďže všeobecné súdy v posudzovanom prípade neaplikovali ustanovenia Obchodného zákonníka, ale Občianskeho zákonníka, nemohli sa odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Vo vzťahu k § 421 písm. c) CSP najvyšší súd konštatoval, že pre dovolací prieskum je nevyhnutné, aby rozdielnosť rozhodovania dovolacím súdom bola doložená uvedením minimálne dvoch rozdielnych (proti sebe stojacich) rozhodnutí dovolacieho súdu, ktoré však žalobkyňa v dovolaní neuviedla, a teda uvedený dovolací dôvod nevymedzila spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza, že „nie je možné súhlasiť s názormi súdov vo vzťahu k úrokom z omeškania ako takým. Sledujeme rozporuplnosť právnych názorov smerujúcich k zodpovedaniu otázky, či je úrok z omeškania jednotné právo, ktoré sa premlčuje ako celok, alebo sa právo na úrok z omeškania premlčuje každý deň samostatne,“. Sťažovateľka zastáva názor, že „na vznesenú námietku premlčania v tomto prípade súdy nemali prihliadnuť, nakoľko... odporuje dobrým mravom“, pričom namieta, že:

a) Okresný súd Banská Bystrica nesprávne právne posúdil právny status úroku z omeškania, ako jednotného nároku, ktorý sa premlčuje ako celok, pričom ustálená rozhodovacia činnosť súdov, ako aj názory právnej vedy považujú úrok z omeškania za sa premlčuje každý deň samostatne.

b) Okresný súd Banská Bystrica nesprávne právne vyhodnotil začiatok plynutia premlčacej lehoty, keďže svojvoľne, bez náležitej opory v zákone určil, že premlčacia lehota na nárok na uplatnenie istiny, ako aj úroku z omeškania začína plynúť uplynutím lehoty na prejednanie sťažnosti podľa ust. § 10 Zákona č. 58/1969 Zb.

c) Okresný súd Banská Bystrica neprávne právne posúdil akcesorický vzťah úroku z omeškania k istine, pokiaľ tvrdí, že tento vzťah je absolútny a teda úrok z omeškania je závislý na istine v neobmedzenom rozsahu.

d) Okresný súd Banská Bystrica nesprávne právne posúdil vznesenú námietku premlčania zo strany žalovanej, nakoľko... jej vznesenie na konkrétne okolnosti tejto veci, odporuje princípu dobrých mravov.

e) Krajský súd v Banskej Bystrici nesprávne právne posúdil vec, pokiaľ sa stotožnil s vyššie uvedenými právnymi názormi prvoinštančného súdu, a neprispel tak k náprave vzniknutého právneho stavu.

f) Rovnakú mieru zodpovednosti má aj Najvyšší súd Slovenskej republiky, pokiaľ nevyhoviel podanému dovolaniu Sťažovateľky. “

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a napadnutým rozsudkom okresného súdu, napadnutým postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým postupom a napadnutým

uznesením najvyššieho súdu, aby uznesenie najvyššieho súdu vo výroku, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľky proti napadnutému rozsudku krajského súdu, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a aby sťažovateľke priznal náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušení základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

14. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07,

I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07). Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

15. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich

účel a význam (III. ÚS 264/05, Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky, č. 100/2005).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 142/2009 a jeho rozsudkom č. k. 7 C 142/2009-282 z 26. novembra 2015 (bod 2)

16. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

17. Keďže na preskúmanie napadnutého postupu a napadnutého rozsudku okresného súdu bol príslušný krajský súd, ktorého právomoc predchádzala právomoci ústavného súdu poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky, ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a napadnutým rozsudkom okresného súdu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Co 77/2016 a jeho rozsudkom č. k. 12 Co 77/2016-318 z 28. septembra 2017 (bod 3)

18. Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu sa ústavný súd musel v prvom rade zaoberať otázkou včasnosti podania ústavnej sťažnosti ako jednou z procesných podmienok jej prípustnosti. Vychádzajúc z § 124 štvrtej vety zákona o ústavnom súde, v zmysle ktorej

ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku, ústavný súd považoval dvojmesačnú lehotu na podanie ústavnej sťažnosti v danej veci za zachovanú.

19. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

19.1 Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

20. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 220 ods. 2 CSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil, jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax a dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia

bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

21. Aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že hoci tento článok zaväzuje súd, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, neznamená to, aby na každý argument strany konania dal podrobnú odpoveď (rozsudok ESLP vo veci Van Hurk v. Holandsko z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, § 61). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Okrem iného je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprejedná každú podrobnosť tvrdenú stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania byť vypočutou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodráža v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, str. 67, 74). Odvolací súd sa tiež v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok ESLP vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, č. 20772/92).

22. Ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach daného prípadu nebolo sporné, že právna predchodkyňa sťažovateľky si osobitnou žalobou doručenou okresnému súdu 20. augusta 2009 uplatnila voči žalovanej nárok na úroky z omeškania, ktoré mali vzniknúť v súvislosti s omeškaním žalovanej so zaplatením istiny – náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. Nebolo sporné ani to, že žalovaná sa so zaplatením istiny dostala do omeškania a že právna predchodkyňa sťažovateľky si v žalobe o zaplatenie istiny (doručenej okresnému súdu v roku 2005) nárok na úroky z omeškania voči žalovanej neuplatnila, pretože „očakávala dobrovoľné plnenie náhrady škody od odporcu“. Proti

nároku právnej predchodkyne sťažovateľky na úroky z omeškania vzniesla žalovaná námietku premlčania, na základe ktorej okresný súd napadnutým rozsudkom žalobu zamietol.

23. O vstupe sťažovateľky do konania na miesto žalobkyne rozhodol najvyšší súd prvým výrokom uznesenia sp. zn. 3 Cdo 72/2018 zo 17. júla 2019, ktorý nebol napadnutý ústavnou sťažnosťou.

24. Podľa § 80 ods. 3 CSP ten, kto vstupuje do konania, prijíma stav konania ku dňu jeho vstupu. To znamená, že po nástupe právneho nástupcu do konania hmotnoprávne aj procesnoprávne účinky medzi pôvodnými stranami zostávajú zachované, pričom právny nástupca je viazaný všetkými úkonmi, ktoré v konaní urobil jeho procesný predchodca.

25. Ústavný súd už v uznesení sp. zn. II. ÚS 403/2012 z 10. októbra 2012 uviedol, že „v zmysle § 10 zákona č. 58/1969 Zb. by sa štát ako osoba, ktorá zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, dostal do omeškania až v prípade, ak by si svoju povinnosť nahradiť škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím nesplnil včas, t. j. do šiestich mesiacov odo dňa podania žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody“. Z uvedeného uznesenia ústavného súdu vychádzal aj okresný súd, ktorý v napadnutom rozsudku konštatoval, že žalovaná sa dostala „do omeškania ako dlžník zo zodpovednostného vzťahu najneskôr odo dňa nasledujúceho po uplynutí šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovanie nároku žalobcu, s poukazom na § 10 zákona č. 58/69 Zb., v dôsledku čoho mu týmto dňom vzniká povinnosť platiť aj úroky z omeškania“.

26. V súvislosti s námietkou premlčania vznesenej štátom v konaní o náhradu škody najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 3 Cdo 137/2017 z 22. marca 2018 (R 63/2018) uviedol, že „v civilnom sporovom konaní je žalobca (procesne) povinný vymedziť žalobou uplatnený nárok len z hľadiska skutkového; právne posúdenie nároku je už vecou súdu. Prípadná neistota žalobcu v tom, podľa ktorej normy sa má posudzovať žalobou uplatnený nárok, by nemala žalobcu odrádzať od včasného uplatnenia nároku na súde“.

27. Odborná právnická literatúra (Števček, M., Dulak, A., Bajánková J., Fečík M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník II. § 451 – 880, 2. vydanie. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 1929) uvádza: «Úroky z omeškania v súkromnom práve sú príslušenstvom pohľadávky a vedľajším akcesorickým peňažným záväzkovým vzťahom. Právny osud hlavnej veci zdieľa aj jeho príslušenstvo. Základnou podmienkou vzniku dlžníkovho omeškania je splatnosť dlhu – hlavného záväzku, istiny. Právo na úroky z omeškania vzniká priamo zo zákona ako dôsledok porušenia právnej povinnosti s riadnym a včasným plnením záväzku. Povinnosť platiť úroky zaniká splnením záväzku. Doba omeškania je časový interval ohraničený vznikom až do zániku tohto práva, ktorý môže byť kvantifikovaný podľa dní, týždňov, rokov alebo inou časovou jednotkou, alebo ich kombináciou. Omeškanie je objektívny delikt, ide o protiprávny stav, vyvolaný dlžníkom. Je jedným z parametrov, ktorý zásadne ovplyvňuje výšku úrokov z omeškania, pokiaľ omeškanie trvá, trvá i povinnosť platiť úroky z omeškania. Pre povinnosť dlžníka platiť úroky z omeškania sú rozhodujúce len okolnosti, ktoré nastali v dobe, kedy došlo k omeškaniu so splnením dlhu (hlavného vzťahu). Okolnosť, že dlžník každým ďalším dňom porušuje povinnosť plniť riadne a včas peňažný záväzok z hlavného vzťahu, nie je pre povinnosť dlžníka platiť úroky z omeškania významná. Z uvedeného plynie premisa, že povinnosť platiť úroky z omeškania vzniká jednorazovo, a nie jednotlivo (a nanovo) za každý deň omeškania. Účinky trvajúceho protiprávneho úkonu nastávajú už okamihom jeho uskutočnenia a bez ďalšieho pretrvávajú do budúca.

Otázka premlčania práva na úroky z omeškania je v súdnej praxi riešená rozdielne, názory na túto otázku sa určitú dobu dotvárali a napriek úsiliu senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý právnu problematiku postupom v súlade s § 48 Civilného sporového poriadku predložil na zjednotenie veľkému senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, v súčasnosti sa nedokázali formálne zjednotiť pre odmietnutie sa touto problematikou zaoberať.

Napriek tomu, popri prvotnom názore, podľa ktorého sa úroky z omeškania premlčujú samostatne, nezávisle od istiny a premlčacia doba začína plynúť každým dňom samostatne (najmä v rozhodnutiach senátov obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu), je v právnej praxi (v rozhodnutiach občianskoprávneho ako i správneho kolégia najvyššieho súdu), ale už i právnu doktrínou a právnu vedou od roku 2016 zastávaný názor, podľa ktorého sa úroky z omeškania premlčujú spolu s istinou, ku ktorej sa viažu, a to ako celok

(porovnaj Patakyová, M. a kol. Obchodný zákonník, komentár, 4. a 5. vydanie, Bratislava : C. H. Beck 2016, s. 1284: „... Povinnosť platiť úroky z omeškania so splnením dlhu nevzniká samostatne, nanovo, za každý deň trvania omeškania, ale jednorazovo v deň, v ktorom sa dlžník ocitol v omeškaní so splnením tohto záväzku; týmto dňom začína pri tomto práve plynúť premlčacia doba a jej uplynutím sa právo premlčí ako celok.“). Možnosť takéhoto riešenia zvolila aj judikatúra Najvyššieho súdu Českej republiky... sp. zn. 21 Cdo 681/2006, sp. zn. 33 Cdo 2567/2012 a sp. zn. 23 Cdo 5214/2014).»

28. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že tvrdenie sťažovateľky v ústavnej sťažnosti, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil s poukazom na to, že názory právnej vedy považujú úrok z omeškania za taký, ktorý sa premlčuje každý deň samostatne, nie je spôsobilé spochybníť ústavnú udržateľnosť záverov krajského súdu o vecnej správnosti rozsudku okresného súdu. Pokiaľ právna predchodkyňa sťažovateľky v priebehu súdneho konania tvrdila, že žalovanou uplatnená námietka premlčania je v jej veci v rozpore s dobrými mravmi, tak pre uvedené tvrdenie okrem toho, že štát neplnil náhradu škody dobrovoľne, napriek výslovnej dikcii zákona č. 58/1969 Zb., žiadne ďalšie dôvody neuviedla a ani ústavný súd žiadne špecifické dôvody na takýto záver nezistil. V tomto smere nie sú závery napadnutého rozsudku krajského súdu svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov (zákona č. 58/1969 Zb. a Občianskeho zákonníka), ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

29. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok.

30. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru napadnutým postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 72/2018 a jeho uznesením sp. zn. 3 Cdo 72/2018 zo 17. júla 2019 (bod 5)

31. Ako bolo uvedené, právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní. Samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľov. Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy preto nie je povinnosť dovolacieho súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľmi, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva. V opačnom prípade by totiž dovolací súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného opravného prostriedku vôbec boli naplnené.

32. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti najvyššiemu súdu vytýka, že má rovnakú mieru zodpovednosti ako krajský súd, pokiaľ nevyhovelo podanému dovolaniu, avšak uvedenú námietku bližšie nekonkretizuje a neoznačuje ani rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré by premlčanie uplatneného nároku na úroky z omeškania vzniknutého zo záväzkového vzťahu podliehajúceho režimu Občianskeho zákonníka riešili rozdielne.

33. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade sa najvyšší súd neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom právnej predchodkyne sťažovateľky, ktorým napadla rozsudok krajského súdu, jej dovolanie riadne preskúmal, no keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, následne sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti podaného mimoriadneho opravného prostriedku a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 písm. c) a f) vyslovene umožňuje.

34. Keďže z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

35. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, pretože rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. januára 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu